

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

25. jaanuar 2024*

Eelotsusetaotlus – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikkel 50 – *Ne bis in idem*-põhimõte – Kriminaalmenetlus *in rem* – Prokuröri määrus menetluse lõpetamise kohta – Samadel asjaoludel *in personam* alustatud hilisema kriminaalmenetluse lubatavus – Tingimused, mis peavad olema täidetud selleks, et saaks asuda seisukohale, et isiku suhtes on tehtud kriminaalasjas lõplik kohtuotsus – Põhjaliku uurimise nõue – Võimaliku tunnistaja ülekuulamata jätmine – Asjaomase isiku „kahtlustatavana“ ülekuulamata jätmine

Kohtuasjas C-58/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Curtea de Apel Craiova (Craiova apellatsioonikohus, Rumeenia) 13. jaanuari 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. jaanuaril 2022, kriminaalmenetluses järgmise isiku suhtes:

NR,

menetluses osales:

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Arabadjiev, kohtunikud T. von Danwitz, P. G. Xuereb (ettekandja), A. Kumin ja I. Ziemele,

kohtujurist: N. Emiliou,

kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikku menetlust ja 22. märtsi 2023. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Rumeenia valitsus, esindajad: E. Gane, A. Rotăreanu ja A. Wellman,
- Euroopa Komisjon, esindajad: I. Rogalski ja M. Wasmeier,

olles 8. juuni 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: rumeenia.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 50 koostoimes komisjoni 13. detsembri 2006. aasta otsusega 2006/928/EÜ, millega nähakse ette kord, mille abil teha Rumeeniaga koostööd ja jälgida tema edusamme konkreetsete eesmärkide täitmisel kohtureformi alal ning korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses (ELT 2006, L 354, lk 56).
- 2 Taotlus on esitatud kriminaalmenetluses, mida alustati NRi suhtes passiivse korrupsiooni asjaoludel.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 3 Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokoll nr 7 artikkel 4 „Teistkordse kohtumõistmise ja karistamise keelamine“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Mitte kellegi üle ei või sama riigi jurisdiktsiooni alusel teist korda kohut mõista ning kedagi ei või kriminaalkorras karistada teo eest, milles ta on juba selle riigi seaduse alusel ja kriminaalmenetluse korras lõplikult õigeks või süüdi mõistetud.

2. Eelmine lõige ei takista menetluse taasalustamist kooskõlas asjaomase riigi seaduse ja kriminaalmenetlusega, kui on tõendeid uutest või äsja ilmnunud asjaoludest või kui varasemas menetluses on olnud oluline puudujääk, mis võis asja lahendit mõjustada.

[...]“.

Liidu õigus

Otsus 2006/928

- 4 Otsus 2006/928 võeti vastu seoses Rumeenia ühinemisega Euroopa Liiduga 1. jaanuaril 2007.
- 5 Otsuse artikli 1 esimeses lõigus on sätestatud:

„Rumeenia esitab iga aasta 31. märtsiks ja esimest korda 31. märtsiks 2007 [Euroopa K]omisjonile aruande edusammude kohta, mis on tehtud iga lisa nimetatud eesmärgi täitmiseks.“

6 Otsuse lisas on ette nähtud:

„Artiklis 1 osutatud eesmärgid, mille Rumeenia peab täitma:

1. Edendada kohtunike ülemkogu suutlikkust ja usaldusväärsust, et tagada kohtumenetluste suurem läbipaistvus ja tõhusus. Jälgida uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku mõju ning esitada asjakohane aruanne.
2. Luua ettenähtud korras asutus, mis kontrollib majanduslike huvide deklaratsioonides esitatud andmete õigsust, vastuolusid ja võimalikke huvide konflikte, ning teeb siduvaid otsuseid, mis on aluseks võimalikele hoiatavatele sanktsioonidele.
3. Jätkata saavutatud edule toetudes kõrgemal tasemel esinevate korruptsioonijuhtumite professionaalset ja erapooletut uurimist.
4. Võtta täiendavaid meetmeid, et ennetada korruptsiooni ja võidelda selle vastu eelkõige kohalikes omavalitsustes.“

Raamotsus 2003/568/JSK

7 Nõukogu 22. juuli 2003. aasta raamotsuse 2003/568/JSK korruptsioonivastase võitluse kohta erasektoris (ELT 2003, L 192, lk 54; ELT eriväljaanne 19/06, lk 182) artikli 2 „Aktiivne ja passiivne korruptsioon erasektoris“ lõike 1 punktis b on sätestatud:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed selle tagamiseks, et järgmist tahtlikku käitumist käsitatakse kuriteona, kui see toimub äritegevuse käigus:

[...]

- b) otse või vahendaja kaudu igasuguse põhjendamatu eelise nõudmine või vastuvõtmine iseendale või kolmandale isikule või sellise eelise lubaduse vastuvõtmine, juhtides ükskõik kellena erasektori üksust või selle heaks töötades, et oma kohustust rikkudes teha või tegemata jätta ükskõik milline tegu.“

8 Raamotsuse artiklis 4 „Karistused ja muud sanktsioonid“ on ette nähtud:

„1. Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed selle tagamiseks, et artiklites 2 ja 3 nimetatud käitumise eest karistatakse tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate kriminaalkaristustega.

2. Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed selle tagamiseks, et artiklis 2 nimetatud käitumine oleks karistatav maksimaalselt vähemalt ühe- kuni kolmeaastase vanglakaristusega.

3. Iga liikmesriik võtab oma põhiseaduslike eeskirjade ja põhimõtete kohaselt vajalikud meetmed selle tagamiseks, et kui füüsiline isik on seoses teatud äritegevusega süüdi mõistetud artiklis 2 nimetatud käitumises, võib sellel isikul vajaduse korral, vähemalt juhtudel, kui ta oli kõnealuse äri tegelevas ettevõttes juhtival kohal, ajutiselt keelata selle konkreetse või sellega võrreldava äritegevusega tegelemise samalaadsel töökohal, kui tõendatud asjaolud annavad alust uskuda, et see tekitab selge töö- või ametikoha väärkasutamise ohu aktiivse või passiivse korruptsiooni teel.“

Rumeenia õigus

Karistusseadustik

- 9 Karistusseadustiku (Cod penal) artikli 207 „Väljapressimine“ lõikes 1 on ette nähtud:
„Isiku kohustamise eest andma, tegema, mitte tegema või taluma midagi, et saada ebaõiglaselt eelis [...] endale või teisele isikule, karistatakse ühe- kuni viieaastase vangistusega.“
- 10 Selle seadustiku artiklis 289 „Passiivne korrupsioon“ on sätestatud:
„1. Kui ametiisik nõuab või saab otseselt või kaudselt endale või teisele isikule raha või muid soodustusi, millele tal ei ole õigust, või ta nõustub sellise soodustuse lubadusega seoses tema ülesannete hulka kuuluva toiminguga tegemise, tegemata jätmise, tegemise kiirendamise või viivitusega või nende ülesannetega vastuolus oleva toiminguga tegemisega, karistatakse teda kolme- kuni kümneaastase vangistusega ning keeluga töötada avalikus teenistuses või sellel kutsealal või tegevusalal, millel töötamisel ametiisik teo toime pani.
[...].“
- 11 Nimetatud seadustiku artikkel 308 „Teiste isikute poolt toime pandud korrupsioonisüüteo ja teenistuskohustuste rikkumised“ on sõnastatud järgmiselt:
„1. Ametiisikuid käsitlevaid artikleid 289–292, 295, 297–300 ja 304 sätteid kohaldatakse analoogia alusel ka tegudele, mis on toime pandud isikute poolt või nendega seoses, kes alaliselt või ajutiselt, tasu eest või tasuta täidavad mis tahes laadi ülesandeid artikli 175 lõikes 2 nimetatud füüsilise isiku või juriidilise isiku teenistuses.
[...].“

Kriminaalmenetluse seadustik

- 12 Kriminaalmenetluse seadustiku (Cod de procedură penală) artiklis 6 „*Ne bis in idem*“ on sätestatud:
„Mitte kellegi suhtes ei tohi läbi viia kriminaalmenetlust ega süüdi mõista kuriteo eest, kui tema suhtes on juba sama teo asjas tehtud jõustunud kohtuotsus, isegi kui see tegu on õiguslikult kvalifitseeritud teisiti.“
- 13 Selle seadustiku artiklis 335 „Toimingud kriminaalmenetluse uuendamise korral“ on sätestatud:
„1. Kui otsuse teinud prokurörist hierarhiliselt kõrgemal asuv prokurör tuvastab hiljem, et menetluse lõpetamise aluseks olnud asjaolu puudub, tühistab ta lahendi ja teeb määruse kriminaalmenetluse uuendamise kohta. Sel juhul kohaldatakse artiklit 317.
2. Kui ilmnevad uued faktid või asjaolud, millest tuleneb, et menetluse lõpetamise aluseks olnud asjaolu on ära langenud, tühistab prokurör lahendi ja teeb määruse kriminaalmenetluse uuendamise kohta.
[...]

4. Kriminaalmenetluse uuendamise peab eeluurimiskolleegiumi kohtunik kinnitama hiljemalt kolme päeva jooksul, vastasel juhul on see tühine. Eeluurimiskolleegiumi kohtunik teeb pärast kahtlustatavale või süüdistatavale kohtukutse kättetoimetamist ja prokuröri osavõtul põhjustatud määrusega otsuse kriminaalmenetluse uuendamise õiguspärasuse ja põhjendatuse kohta. Nõuetekohaselt kohtusse kutsutud isikute puudumine ei takista kinnitamistaotluse menetlemist.

4¹. Kinnitamistaotluse menetlemisel kontrollib eeluurimiskolleegiumi kohtunik kriminaalmenetluse uuendamise õiguspärasust ja põhjendatust, lähtudes kriminaaltoimiku dokumentidest ja tõenditest ning kõikidest uutest esitatud dokumentidest. Eeluurimiskolleegiumi kohtuniku otsus on lõplik.

[...]“.

Seadus nr 78/2000

- 14 8. mai 2000. aasta seaduse nr 78/2000 korrupsiooni ennetamise, avastamise ja tõkestamise kohta (Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție; *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 219, 18.5.2000), põhikohtuasja vaidluse suhtes kohaldatavas redaktsioonis, artiklis 6 on sätestatud:

„Passiivse korrupsiooni (karistusseadustiku artiklis 289 sätestatud teod), aktiivse korrupsiooni (karistusseadustiku artiklis 290 sätestatud teod), mõjuvõimuga kauplemise (karistusseadustiku artiklis 291 sätestatud teod) ja aktiivse mõjuvõimuga kauplemise (karistusseadustiku artiklis 292 sätestatud teod) eest karistatakse vastavalt neid süütegusid käsitletavatele õigusnormidele. Vastavalt kohaldatakse karistusseadustiku artikli 308 sätteid.“

Menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimus

- 15 GL, HS, JK, MT ja PB (edaspidi „põhikohtuasja kaebajad“) on ühistu BX töötajad. Ühistu liikmete üldkoosoleku 12. veebruari 2014. aasta otsusega taandati ühistu esimees NR tema kohalt.
- 16 NR esitas selle otsuse peale tühistamishagi, lastes end esindada advokaadil, kellele ta võttis kohustuse maksta 4440 eurot „tulemustasuna“. Kuna see hagi rahuldati, ennistati NR nimetatud ühistu esimeheks.
- 17 Ühistu BX koosolek, millel osalesid NR, põhikohtuasja kaebajad ja teised selle ühistu nõukogu liikmed, nimelt AX, BD, CH, FX ja LM, toimus 30. aprillil 2015. Sellel koosolekul toimunud aruteludest salvestas üks kaebajatest helisalvestise.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, Curtea de Apel Craiova (Craiova apellatsioonikohus, Rumeenia), selgitab, et NR oli nõudnud sellel koosolekul põhikohtuasja kaebajatelt – kuna nemad olid teinud otsuse ta ühistu esimehe ametist tagandada –, et nad maksaksid käesoleva kohtuotsuse punktis 16 nimetatud tasu nende töölepingute lõpetamise ähvardusel ning „vastutasuks üksteisemõistmise ja koostöö õhkkonna taastamise eest töökohal“. Kuna NRi nõudmist ei rahuldatud, tegi ja allkirjastas ta otsused nimetatud töölepingute lõpetamise kohta.
- 19 GL, HS, JK, MT ja PB esitasid NRi peale kaks kuriteokaebust, esimese 8. juunil 2015 ja teise 26. juunil 2015 vastavalt Inspectoratul de Poliție al Județului Oltile (Olti maakonna politseiinspektsioon, Rumeenia) ja Direcția Națională Anticorupție – Serviciul Teritorial

Craiovale (riikliku korrupsioonivastase võitluse direktoraadi Craiova piirkondlik teenistus, Rumeenia), mis puudutasid väljapressimist, ametiseisundi kuritarvitamist ja passiivset korrupsiooni vastavalt karistusseadustiku artiklitele 207, 297 ja 289 koostoimes selle seadustiku artikliga 308.

- 20 Olti maakonna politseiinspeksioonile esitatud kaebus registreeriti Parchet de pe lângă Tribunalul Oltis (Olti esimese astme kohtu juures tegutsev prokuratuur, Rumeenia) 5. veebruaril 2016 numbriga 47/P/2016.
- 21 Riikliku korrupsioonivastase võitluse direktoraadi Craiova piirkondlikule teenistusele esitatud kaebus edastati Parchet de pe lângă Judecătoria Slatinale (Slatina esimese astme kohtu juures tegutsev prokuratuur, Rumeenia) põhjendusel, et kuriteokaebus sisaldas tõendeid selle prokuratuuri sisulisse pädevusse jääva väljapressimises seisneva kuriteo kohta. Kaebus registreeriti nimetatud prokuratuuris 11. veebruaril 2016 numbriga 673/P/2016.

Kriminaalasja 673/P/2016 menetlus

- 22 Parchet de pe lângă Judecătoria Slatina (Slatina esimese astme kohtu juures tegutsev prokuratuur) alustas 14. märtsi 2016. aasta määrusega karistusseadustiku artikli 207 alusel kriminaalmenetlust *in rem* väljapressimise asjaoludel.
- 23 Pärast NRi ja põhikohtuasja kaebajate ülekuulamist koostas uurimise läbi viinud politseiasutus aruande, milles tegi ettepaneku kriminaalasjas 673/P/2016 menetlus lõpetada. See asutus leiab, et kuivõrd NR ei nõudnud käesoleva kohtuotsuse punktis 16 nimetatud tasude summat mitte enda, vaid oma advokaadi kasuks, siis tuleb asuda seisukohale, et ta ei ole karistusseadustiku artikli 207 tähenduses toime pannud mingit väljapressimist.
- 24 Kriminaalasja 673/P/2016 eest vastutav prokurör tegi 27. septembri 2016. aasta määrusega eelmises punktis nimetatud aruande alusel selle kriminaalasja menetlemise lõpetamise määruse (edaspidi „vaidlusalune menetluse lõpetamise määrus“).
- 25 Põhikohtuasja kaebajad seda määrust ei vaidlustanud.
- 26 Parchet de pe lângă Judecătoria Slatina (Slatina esimese astme kohtu juures tegutsev prokuratuur) peaprokurör tühistas 21. oktoobri 2016. aasta määrusega vaidlusaluse menetluse lõpetamise määruse ja tegi seejärel määruse NRi suhtes väljapressimise asjas kriminaalmenetluse uuendamiseks. Peaprokurör on seisukohal, et kuna sama faktilise olukorra suhtes viidi kriminaalasjas 47/P/2016 läbi uurimine ja see uurimine oli jõudnud lõppjärku, tuleneb korrakohasest õigusemõistmisest kohustus anda kriminaalasi 673/P/2016 üle Parchet de pe lângă Tribunalul Oltile (Olti esimese astme kohtu juures tegutsev prokuratuur), et see liita kriminaalasjaga 47/P/2016.
- 27 Judecătoria Slatina (Slatina esimese astme kohus, Rumeenia) eeluurimiskolleegium, kellele oli esitatud taotlus menetluse uuendamise kinnitamiseks, jättis 21. novembri 2016. aasta määrusega taotluse rahuldamata põhjendusel, et peaprokuröri esitatud põhjendus ei vasta kriminaalmenetluse uuendamise kriteeriumidele, mis on ette nähtud kriminaalmenetluse seadustiku artiklis 335. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on vaidlusalune menetluse lõpetamise määrus seega jõustunud.

Kriminaalasja 47/P/2016 menetlus

- 28 Parchet de pe lângă Tribunalul Olt (Olti esimese astme kohtu juures tegutsev prokuratuur) alustas 9. veebruari 2016. aasta määrusega NRi suhtes passiivse korrupsiooni asjas kriminaalmenetlust vastavalt karistusseadustiku artiklile 289 koostoimes selle seadustiku artikli 308 lõikega 1 ja seaduse nr 78/2000 artikliga 6 ning esitas 31. jaanuaril 2017 süüdistusakti Tribunalul Olti (Olti esimese astme kohus, Rumeenia).
- 29 Tribunalul Olti (Olti esimese astme kohus, Rumeenia) eeluurimiskolleegium tunnistas 10. aprilli 2017. aasta määrusega selle kohtu poole pöördumise seaduspäraseks ja tegi määruse NRi suhtes kohtumenetluse alustamiseks. NRi argumentide kohta, mis puudutasid *ne bis in idem*-põhimõtte väidetavat rikkumist ja mille kohaselt oli samadel asjaoludel juba läbi viidud kriminaalmenetlus asjas 673/P/2016 ning selles asjas oli juba tehtud lõplik otsus, leidis eeluurimiskolleegium sisuliselt, et *ne bis in idem*-põhimõtte kohaldamine ei kuulu eeluurimiskolleegiumide pädevusse ja seetõttu saab selle põhimõtte väidetavat rikkumist käsitlevaid väiteid analüüsida üksnes kõnealuse kriminaalasja sisulise uurimise raames.
- 30 Tribunalul Olt (Olti esimese astme kohus) lükkas 19. novembri 2018. aasta kohtuotsusega põhjendamatu tõttu tagasi NRi argumendid *ne bis in idem*-põhimõtte väidetava rikkumise kohta, põhjendades oma otsust sellega, et vaidlusalust menetluse lõpetamise määrust ei saa pidada lõplikuks otsuseks, mis toob kaasa selle põhimõtte kohaldatavuse, kuna selle määruse tegemisele ei eelnenud kriminaalasja põhjalikku sisulist uurimist.
- 31 Veel leidis Tribunalul Olt (Olti esimese astme kohus), et asjas 673/P/2016, milles kriminaalmenetlust oli alustatud *in rem*, ehk põhjusel, et väidetavalt puudusid tõendid selle kohta, milline konkreetne isik on etteheidetava väljapressimise toime pannud, ei analüüsitud NRi kriminaalvastutust. Seega ei kujutanud asjas 47/P/2016 NRi suhtes kriminaalmenetluse alustamine *in personam* endast teistkordset kriminaalmenetlust, mistõttu *ne bis in idem*-põhimõtte ei olnud kohaldatav.
- 32 Arvestades neid asjaolusid ning leides, et viimati nimetatud asjas esitatud tõenditest nähtub ühemõtteliselt, et NR nõudis põhikohtuasja kaebajatelt käesoleva kohtuotsuse punktis 16 nimetatud tasu maksmist, mõistis Tribunalul Olt (Olti esimese astme kohus) NRile ühe aasta ja nelja kuu pikkuse tingimisi vangistuse ning kohaldas sama kestusega lisakaristusena keeldu töötada avalikus teenistuses ja sellel kutsealal või tegevusalal, millel töötamisel ta etteheidetud teo toime oli pannud.
- 33 Curtea de Apel Craiova (Craiova apellatsioonikohus) rahaldas 20. oktoobril 2020 kriminaalasjas tehtud kohtuotsusega nr 1207/2020 NRi apellatsioonkaebuse käesoleva kohtuotsuse punktis 30 viidatud kohtuotsuse peale. See kohus leidis, et *ne bis in idem*-põhimõtet on rikutud, kuna kriminaalmenetluse alustamise otsus asjas 47/P/2016 puudutas sama isikut ja samu asjaolusid kui asjas 673/P/2016. Lisaks oli nende kahe kriminaalasja aluseks olevatel kaebustel sama sisu ja kogutud tõendid olid sarnased ning kriminaalasi 673/P/2016 oli lõplikult lõpetatud, sest vaidlusalune menetluse lõpetamise määrus oli jõustunud seetõttu, et Judecătoria Slatina (Slatina esimese astme kohus) eeluurimiskolleegium oli jätnud kriminaalmenetluse uuendamise taotluse kinnitamata. Curtea de Apel Craiova (Craiova apellatsioonikohus) tühistas seega selle kohtuotsuse ja tegi määruse asjas 47/P/2016 alustatud kriminaalmenetluse lõpetamiseks.

- 34 Parchet de pe lângă Curtea de Apel Craiova (Craiova apellatsioonikohtu juures tegutsev prokuratuur) esitas kohtuotsuse nr 1207/2020 peale kassatsioonkaebuse Înalta Curte de Casație și Justițiele (Rumeenia kassatsioonikohus).
- 35 Viimati nimetatud kohus rahuldab oma 21. septembri 2021. aasta otsusega selle kassatsioonkaebuse, tühistas nimetatud kohtuotsuse ja saatis kohtuasja Curtea de Apel Craiovale (Craiova apellatsioonikohus) tagasi uuesti läbivaatamiseks sisuliselt põhjendusel, et see kohus oli väärtalt järeldanud, et *ne bis in idem*-põhimõte on kohaldatav ja seega kriminaalmenetlus asjas 47/P/2016 lõpetatud. Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) tuvastas, et menetluse lõpetamise määrusega oli kriminaalasi, mille esemeks oli põhikohtuasja kaebajate kuriteokaebus – milles NRI süüstatati väljapressimises –, ilma edasiste toiminguteta lõpetatud, ning leidis, et tulenevalt sellest, et enne kõnealuse määruse tegemist ei olnud kriminaalasjas 673/P/2016 antud mingit sisulist hinnangut ja seda määrust ei olnud nõuetekohaselt põhjendatud, ei saa asuda seisukohale, et selle tagajärjeks oli kriminaalasja lõpetamine.
- 36 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkis asja uuesti läbi vaadates küsimus, kuidas tõlgendada *ne bis in idem*-põhimõtet harta artikli 50 tähenduses niisugustel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjas. Ta täpsustab, et nii nagu kohtuasjas, milles tehti 18. mai 2021. aasta kohtuotsus Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393), on käesoleval juhul harta artikkel 50 kohaldatav, kuna põhikohtuasjas käsitletavate riigisiseste õigusnormide eesmärk on saavutada otsuse 2006/928 lisas loetletud eesmärgid, täpsemalt esimene neist eesmärkidest.
- 37 Neil asjaoludel otsustas Curtea de Apel Craiova (Craiova apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas *ne bis in idem*-põhimõtet, mis on tagatud [harta] artikliga 50, tuleb arvestades Rumeeniale kehtestatud kohustusi järgida otsuse [2006/928 lisas] loetletud eesmärgid, tõlgendada nii, et menetluse lõpetamise otsus, mille prokurör teeb pärast vastavas uurimises oluliste tõendite kogumist, välistab muu kriminaalmenetluse sama isiku suhtes samadel asjaoludel, kuigi see on õiguslikult kvalifitseeritud teisiti, kuna otsus on jõustunud, välja arvatud juhtudel, mil tuvastatakse menetluse lõpetamise aluseks olnud asjaolu puudumine, või on ilmnenud uued faktid või asjaolud, millest tuleneb, et menetluse lõpetamise aluseks olnud asjaolu on ära langenud?“

Euroopa Kohtu pädevus

- 38 Rumeenia valitsus leiab, et eelotsusetaotlus tuleb jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata, kuna harta artikkel 50 ei ole käesoleval juhul kohaldatav, sest tegemist ei ole liidu õiguse kohaldamisega harta artikli 51 lõike 1 tähenduses. Nimelt on eelotsusetaotluse esitanud kohus selle valitsuse sõnul ekslikult tuginenud otsuse 2006/928 lisas toodud eesmärkidele ning 18. mai 2021. aasta kohtuotsuse Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ja C-397/19, EU:C:2021:393) punktidele 158, 159 ja 172, et põhjendada harta kohaldatavust, kuigi need eesmärgid olid kindlaks määratud puuduste tõttu, mille komisjon „tuvastas“ enne Rumeenia ühinemist liiduga eelkõige õigusemõistmise ja korruptsioonivastase võitluse valdkonnas. Neil tingimustel tuleb asuda seisukohale, et arvestades eelkõige 19. novembri 2019. aasta kohtuotsusest TSN ja AKT (C-609/17 ja C-610/17,

EU:C:2019:981, punkt 53 ning seal viidatud kohtupraktika) tulenevat kohtupraktikat, ei kuulu *ne bis in idem*-põhimõtte kaitsega seotud aspekt harta kohaldamisalasse, mistõttu ei saa põhikohtuasjas käsitletavat olukorda hinnata harta sätete, eelkõige selle artikli 50 alusel.

- 39 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis toodud Rumeenia valitsuse argumentatsiooni, mis käsitleb tegelikult Euroopa Kohtu pädevust seda kohtuasja menetleda, siis tuleb märkida, et ELL artikli 19 lõike 3 punktist b ja ELTL artikli 267 esimesest lõigust tuleneb, et Euroopa Kohus on pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad liidu õiguse tõlgendamist või liidu institutsioonide õigusaktide kehtivust.
- 40 Sellega seoses tuleb veel meenutada, et harta kohaldamisala on liikmesriikide tegevuse osas määratletud harta artikli 51 lõikes 1, mille kohaselt on harta sätted liikmesriikidele ette nähtud üksnes liidu õiguse kohaldamise korral, kusjuures see säte kinnitab Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikat, mille kohaselt on liidu õiguskorras tagatud põhiõigused kohaldatavad kõikides liidu õigusega reguleeritud olukordades, ent mitte väljaspool neid. Kui aga õiguslik olukord ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, siis puudub Euroopa Kohtul selle suhtes pädevus ning ainuüksi harta sätted, millele võidakse tugineda, ei saa olla selle pädevuse aluseks (14. septembri 2023. aasta kohtuotsus Volkswagen Group Italia ja Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, punkt 36 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 41 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluses esitatud andmetest, et eelotsusetaotluse esitanud kohtus on apellatsioonistmes uuesti läbi vaatamisel apellatsioonkaebus, mis on esitatud Tribunalul Olti (Olti esimese astme kohus) 19. novembri 2018. aasta otsuse peale, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 30 ja millega NR mõisteti süüdi passiivses korruptsioonis karistusseadustiku artikli 289 alusel koostoimes selle seadustiku artikli 308 lõikega 1 ja seaduse nr 78/2000 artikliga 6. Kuid, nagu Rumeenia valitsus kohtuistungil kinnitas, tagavad need riigisisised õigusnormid raamotsuse 2003/568, täpsemalt selle artiklite 2 ja 4 ülevõtmise Rumeenia õiguskorda.
- 42 Neil asjaoludel ja ilma et oleks vaja otsustada otsuse 2006/928 lisas nimetatud eesmärkide võimaliku asjakohasuse üle, on liidu õiguse kohaldamise tingimus harta artikli 51 lõike 1 tähenduses käesoleval juhul täidetud. Sellest järeldeb, et harta on põhikohtuasjas kohaldatav.
- 43 Järelikult on Euroopa Kohus pädev esitatud küsimusele vastama.

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 44 Kõigepealt tuleb märkida, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel poolelioleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades peab Euroopa Kohus talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastama (vt selle kohta 21. septembri 2023. aasta kohtuotsus Juan, C-164/22, EU:C:2023:684, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 45 Eelotsusetaotlusest nähtuvaid põhjendusi arvestades tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviliku vastuse andmiseks asuda seisukohale, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt teada, kas harta artiklis 50 sätestatud *ne bis in idem*-põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et isikut võib artikli 50 tähenduses pidada lõplikult õigeks mõistetuks selle

tagajärjel, kui prokuratuur on teinud kriminaalmenetluse lõpetamise määruse, ilma et oleks analüüsitud selle isiku õiguslikku seisundit tema kriminaalvastutuse seisukohast kuriteokoosseisu tunnustele vastavate tegude eest.

- 46 Harta artiklis 50 on sätestatud, et „[k]edagi ei tohi uuesti kohtu alla anda ega karistada kuriteo eest, milles ta on liidu territooriumil seaduse järgi juba lõplikult õigeks või süüdi mõistetud“. Seega keelab *ne bis in idem*-põhimõtte samade tegude eest ja sama isiku suhtes kumuleerida nii menetlusi kui ka sanktsioone, mis on selle artikli tähenduses kriminaalõiguslikku laadi (22. märtsi 2022. aasta kohtuotsus bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 47 Selle põhimõtte kohaldamise suhtes kehtib kaks tingimust: esiteks peab olema tehtud varasem lõplik otsus (*bis*-tingimus) ja teiseks peavad varasem otsus ning hilisemad menetlused või otsused puudutama samu tegusid (*idem*-tingimus) (22. märtsi 2022. aasta kohtuotsus bpost, C-117/20, EU:C:2022:202, punkt 28).

Bis-tingimus

- 48 Mis puudutab *bis*-tingimust, siis selleks, et saaks asuda seisukohale, et isiku suhtes oleks talle etteheidetava teo asjas tehtud „lõplik“ kohtuotsus harta artikli 50 tähenduses, on esimesena oluline, et kriminaalmenetlus peab olema lõpetatud lõplikult. Nimelt ei saa niisugune otsus, mis ei lõpeta kriminaalasja riigisisel tasemel lõplikult, olla põhimõtteliselt menetluslikuks takistuseks sellele, et samadel asjaoludel ning sama isiku suhtes alustataks kriminaalmenetlust või jätkataks seda (vt selle kohta analoogia alusel 29. juuni 2016. aasta kohtuotsus Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, punktid 34 ja 35 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 49 Lisaks tuleb märkida, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et asjaolu, et otsuse on teinud prokuratuur, ei ole määrav selle hindamisel, kas see otsus lõpetab kriminaalasja lõplikult. Harta artikkel 50 on nimelt kohaldatav ka selliste asjaomases õiguskorras kriminaalkohtumenetluses osalevate asutuste nagu prokuratuur otsuste suhtes, millega ühes liikmesriigis kriminaalmenetlus lõplikult lõpetatakse, isegi kui need otsused tehti ilma kohtu sekkumiseta ja need ei ole vormistatud kohtuotsusena (vt selle kohta analoogia alusel 29. juuni 2016. aasta kohtuotsus Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, punktid 38 ja 39 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 50 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 25 ja 27, ei ole ühelt poolt põhikohtuasja kaebajad kasutanud käesoleval juhul Rumeenia õiguses ette nähtud õiguskaitsevahendeid, et vaidlustada menetluse lõpetamise määrust, ja teiselt poolt jäeti Judecătoria Slatina (Slatina esimese astme kohus) eeluurimiskolleegiumi 21. novembri 2016. aasta määrusega rahuldamata taotlus kinnitada Parchet de pe lângă Judecătoria Slatina (Slatina esimese astme kohtu juures tegutsev prokuratuur) peaprokuröri tehtud määrus NRi suhtes väljapressimise asjas kriminaalmenetluse uuendamiseks.
- 51 Seega näib, et kriminaalasi on lõplikult lõpetatud ja et vaidlusalune kriminaalmenetluse lõpetamise määrus on jõustunud, kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist.
- 52 Teisena peab eelotsusetaotluse esitanud kohus selleks, et teha kindlaks, kas NRi võib pidada menetluse lõpetamise määrusega lõplikult õigeks mõistetuks, veenduma, et see määrus on tehtud pärast asja sisulist hindamist, mitte pelgalt menetluslikel põhjustel. Nimelt, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 100 sisuliselt märkis, saab asja 673/P/2016 sisulise hindamisega seotud

tingimust pidada kõnealuse määrusega täidetuks vaid siis, kui see sisaldab hinnangut väidetava kuriteokoosseisu objektiivsetele tunnustele, nagu eelkõige NRi kui selle süüteo oletatava toimepanija kriminaalvastutuse analüüs.

- 53 Sellega seoses tuleb märkida, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb selleks, et saaks asuda seisukohale, et isiku suhtes on talle etteheidetava teo asjas tehtud „lõplik“ kohtuotsus harta artikli 50 tähenduses, veenduda, et see otsus on tehtud pärast kõnealuse asja sisulist hindamist (vt selle kohta 14. septembri 2023. aasta kohtuotsus *Bezirkshauptmannschaft Feldkirch*, C-55/22, EU:C:2023:670, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 54 Seda tõlgendust kinnitab ühelt poolt harta artikli 50 sõnastus, sest selles sättes kasutatud mõisted „süüdimõistmine“ ja „õigeksmõistmine“ tähendavad tingimata seda, et asjaomase isiku kriminaalvastutust on uuritud ja et sellekohane otsus on tehtud (16. detsembri 2021. aasta kohtuotsus AB jt (amnestia tühistamine), C-203/20, EU:C:2021:1016, punkt 57).
- 55 Teiselt poolt on see tõlgendus kooskõlas õiguspärase eesmärgiga vältida süüteo toime pannud isikute karistamatust – eesmärk, mis kuulub ELL artikli 3 lõikes 2 ette nähtud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva sisepiirideta ala konteksti, milles on tagatud isikute vaba liikumine (16. detsembri 2021. aasta kohtuotsus AB jt (amnestia tühistamine), C-203/20, EU:C:2021:1016, punkt 58 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 56 Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika kohaselt võib järeldust, et kohtuasjale on antud sisuline hinnang, eelkõige asjaomase isiku süüle või süütusele, kinnitada selles kohtuasjas menetluse käik. Kui pädev asutus on pärast kõnealuse isiku peale esitatud kuriteokaebust alustanud kriminaalmenetlust, üle kuulanud kannatanu, kogunud ja uurinud tõendeid ning teinud nende tõendite alusel põhjendatud otsuse, saab nende tegurite põhjal tõenäoliselt järeldada, et asjas on antud sisuline hinnang (vt selle kohta EIK 8. juuli 2019. aasta otsus *Mihalache vs. Rumeenia*, CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, punkt 98).
- 57 Selleks et asja sisulist läbivaatamist saaks pidada läbi viiduks asutuse poolt, kes peab otsuse tegema, peab see asutus olema läbi viinud toimikusse lisatud tõendite uurimise või hindamise ning olema andnud hinnangu asjaomase isiku osalemisele ühes või kõigis sündmustes, mis viis või viisid uurimisorganite poole pöördumiseni, et teha kindlaks, kas selle isiku „kriminaalvastutus“ on tuvastatud (vt selle kohta EIK 8. juuli 2019. aasta otsus *Mihalache vs. Rumeenia*, CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, punkt 97 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 58 Sellest Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast tuleneb, et kui pädev asutus on määranud sanktsiooni asjaomasele isikule süüks pandava käitumise tagajärjel, võib mõistlikult eeldada, et pädev asutus on enne hinnanud juhtumi asjaolusid ja asjaomase isiku käitumise õigusvastasust (vt selle kohta 23. märtsi 2023. aasta kohtuotsus *Dual Prod*, C-412/21, EU:C:2023:234, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 59 Lisaks tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et liikmesriigi kohtuorganite otsust, millega süüdistatav mõistetakse ebapiisavate tõendite tõttu lõplikult õigeks, tuleb käsitada nii, et see põhineb asjaomase kohtuasja sisulisel hinnangul (vt selle kohta 28. septembri 2006. aasta kohtuotsus *Van Straaten*, C-150/05, EU:C:2006:614, punktid 60 ja 61).
- 60 Euroopa Kohus on samuti otsustanud, et kriminaalmenetluse lõpetamise määrust ilma asja kohtusse saatmata, mis on tehtud ebapiisavate tõendite tõttu ja pärast eeluurimist, mille käigus on kogutud ja uuritud erinevaid tõendeid, tuleb käsitada nii, nagu põhineks asja see sisulisel

hindamisel, kuivõrd see sisaldab lõplikku otsust piisavate tõendite puudumise kohta ja välistab igasuguse võimaluse menetlust samade tõendite kogumi põhjal uuesti avada (vt selle kohta 5. juuni 2014. aasta kohtuotsus M, C-398/12, EU:C:2014:1057, punktid 17 ja 30 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 61 Sellega seoses on oluline meenutada, et – nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 64 sisuliselt märkis – Euroopa Kohus on täpsustanud, et kui otsus põhineb ebapiisavatel tõenditel või tõendite puudumisel, on selleks, et saaks tuvastada, et see otsus põhineb asja sisulisel hindamisel, veel vaja, et selle otsuse tegemisele oleks eelnenud põhjalik uurimine.
- 62 Nimelt, kui pole läbi viidud sellist põhjalikku uurimist, mille käigus kogutakse ja uuritakse erinevaid olemasolevaid tõendeid, ei saa kriminaalmenetlust lõpetavat otsust pidada otsuseks, mis on tehtud pärast asjale sisulise hinnangu andmist. Euroopa Kohus leidis muu hulgas, et kannatanu ja võimaliku tunnistaja ülekuulamata jätmine on kaudne tõend selle kohta, et sellist põhjalikku uurimist ei toimunud (vt selle kohta 29. juuni 2016. aasta kohtuotsus Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, punktid 48, 53 ja 54).
- 63 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluses esitatud andmetest, et vaidlusaluse menetluse lõpetamise määruse tegemisel tugines prokurör sellele määrusele lisatud aruandele, mille oli koostanud politseiasutus, kes oli NRI ja põhikohtuasja kaebajad üle kuulanud, ning millele oli ta muu hulgas lisanud CD, mis sisaldas ühistu BX 30. aprilli 2015. aasta üldkoosoleku helisalvestist. Need asjaolud näitavad, et uurimise käigus koguti ja uuriti erinevaid tõendeid, millele anti sisuline hinnang. Siiski võib see, et AXi, BDd, CHd, FXi ja LMi, kes samuti sellel koosolekul osalesid, üle ei kuulatud, viidata sellele, et NRI õiguslikku seisundit seoses tema kriminaalvastutusega kuriteokoosseisu tunnustele vastavate tegude eest ei ole analüüsitud.
- 64 Neil asjaoludel peab eelotsusetaotluse esitanud kohus veenduma, et enne vaidlusaluse menetluse lõpetamise määruse tegemist anti asjas 673/P/2016 sisuline hinnang ja et seda määrust ei ole tehtud pelgalt menetluslikel põhjustel.

Idem-tingimus

- 65 Mis puudutab *idem*-tingimust, siis tuleneb juba harta artikli 50 sõnastusest, et selle artikli kohaselt on keelatud ühte ja sama isikut sama süüteo eest rohkem kui üks kord kohtu alla anda või kriminaalkorras karistada (23. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (erand *ne bis in idem*-põhimõttest), C-365/21, EU:C:2023:236, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 66 Harta artikli 50 tähenduses „lõpliku“ kohtuotsuse tegemine eeldab, et asjaomase isiku suhtes on varem alustatud kriminaalmenetlust. Sellega seoses on Euroopa Kohus juba täpsustanud, et *ne bis in idem*-põhimõte on kohaldatav üksnes isikutele, kelle suhtes on mõnes liikmesriigis tehtud lõplik kohtuotsus (vt selle kohta analoogia alusel 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus AY (vahistamismäärus – tunnistaja), C-268/17, EU:C:2018:602, punktid 43 ja 44 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 67 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohtu kindlalt väljakujunenud praktika kohaselt on harta artikli 50 tähenduses sama kuriteo olemasolu hindamiseks asjakohane kriteerium identsed faktilised asjaolud, mida tuleb mõista kui konkreetsete omavahel lahutamatu seotud asjaolude kogumit, mille tulemusel on asjaomane isik lõplikult õigeks või süüdi mõistetud. Nii on

selle artikliga keelatud mõista identsete tegude eest mitu kriminaalõiguslikku laadi karistust sel eesmärgil läbi viidud erinevate menetluste tulemusel (12. oktoobri 2023. aasta kohtuotsus INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 68 Samuti nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et asjaolude õiguslik kvalifitseerimine riigisisese õiguses ja kaitstav õigushüve ei ole sama süüteo olemasolu kindlakstegemisel asjakohased, kuna harta artikliga 50 tagatud kaitse ulatus ei tohi liikmesriigiti erineda (12. oktoobri 2023. aasta kohtuotsus INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 69 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest, et kui asjas 47/P/2016 alustati kriminaalmenetlust NRi suhtes *in personam* passiivse korruptsiooni asjaoludel, siis asjas 673/P/2016 alustati kriminaalmenetlust *in rem* väljapressimise asjaoludel.
- 70 Kõigepealt tuleb täpsustada, et arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 68 viidatud kohtupraktikat ja kuivõrd on tõendatud, et need kaks asja puudutasid samu faktilisi asjaolusid, ei oma harta artikli 50 tähenduses sama „kuriteo“ olemasolu hindamisel tähtsust asjaolu, et nendes asjades alustatud kriminaalmenetlused puudutasid erinevaid kuritegusid.
- 71 Seevastu ei saa asjaolu, et asjas 673/P/2016, milles tehti vaidlusalune menetluse lõpetamise määrus, oli kriminaalmenetlust alustatud *in rem*, pidada selle hinnangu andmisel tähtsusetuks, kuna kohtuistungil Rumeenia valitsuse esitatud selgitustest nähtub, et NR ei olnud asjas 673/P/2016 ametlikult kahtlustatav ning ta kuulati üle üksnes tunnistajana.
- 72 See valitsus näib seega viitavat isikusamasuse tingimusele, mida eelotsusetaotluses esitatud andmete kohaselt ei seadnud kahtluse alla ei eelotsusetaotluse esitanud kohus ega Înalta Curte de Casație și Justiție (kassatsioonikohus) 21. septembril 2021 kriminaalmenetluses tehtud kohtuotsuses.
- 73 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 94 ja 95 sisuliselt märkis ning nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 54, 56 ja 57 viidatud kohtupraktikast, saab isikut pidada isikuks, kelle suhtes on kriminaalmenetluses tehtud „lõplik kohtuotsus“, üksnes siis, kui tehtud otsusest nähtub selgelt, et sellele otsusele eelnenud uurimise ajal – sõltumata sellest, kas seda uurimist alustati riigisisese õiguse alusel *in rem* või *in personam* – analüüsiti selle isiku õiguslikku seisundit tema kriminaalvastutuse seisukohast kuriteokoosseisu tunnustele vastavate tegude eest, ja juhul, kui prokuratuur on teinud määruse kriminaalmenetluse lõpetamiseks, on tema vastutus välistatud.
- 74 Kui see nii ei ole – mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, ei saa vaidlusalune menetluse lõpetamise määrus olla takistuseks sama teo asjas NRi suhtes uue kriminaalmenetluse alustamisele.
- 75 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et harta artiklis 50 sätestatud *ne bis in idem*-põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et isikut ei või artikli 50 tähenduses pidada lõplikult õigeks mõistetuks selle tagajärjel, kui prokuratuur on teinud kriminaalmenetluse lõpetamise määruse, ilma et oleks analüüsitud selle isiku õiguslikku seisundit tema kriminaalvastutuse seisukohast kuriteokoosseisu tunnustele vastavate tegude eest.

Kohtukulud

- 76 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 50 sätestatud *ne bis in idem*-põhimõtet

tuleb tõlgendada nii, et

isikut ei või artikli 50 tähenduses pidada lõplikult õigeks mõistetuks selle tagajärjel, kui prokuratuur on teinud kriminaalmenetluse lõpetamise määruse, ilma et oleks analüüsitud selle isiku õiguslikku seisundit tema kriminaalvastutuse seisukohast kuriteokosseisu tunnustele vastavate tegude eest.

Allkirjad